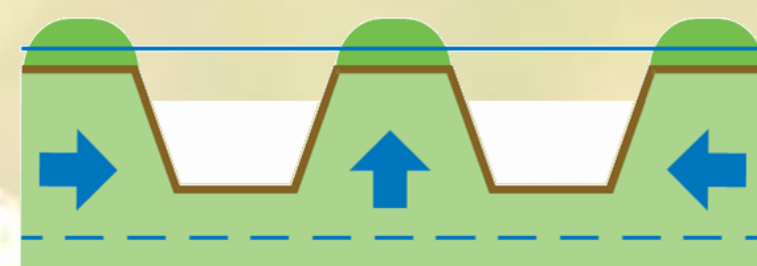

Viis aastat kestva projekti eesmärk on taastada turbateke *ca* 5 300 hektaril kuivendatud ja degradeerunud soodes viies Euroopa Liidu riigis: Lätis, Eestis, Leedus, Poolas ja Saksamaal. Taastamise tõhususe hindamiseks mõõdetakse kasvuhoonegaaside (KHG) emissiooni enne ja peale taastamistegevusi. Kasvuhoonegaaside vähenemine näitab soode taastamise olulisust inimtekkeliste kliimamuutuste leevendamisel.

Taastamismeetmed

Meetmete eesmärk on taastada soode looduslik turbateke, mis ühtlasi tähendab ka nende süsiniku sidumise võimet. Olulisim on tõsta veetase pinnalähedale, mis on turbatekke põhitingimus. Sõltuvalt taastamisalast meetmed varieeruvad – mõnel a mõnel istutada sootaimi.

Veetase tõstetud looduslikule tasemele

Kuivendamisejärgne veetase, sootaimedele ebasobivad tingimused

Kasvuhoonegaaside mõõtmine

Projektis LIFE Peat Restore mõõdetakse taastatavate soode kasvuhoonegaaside (KHG) emissiooni. GEST meetodika abil hinnatakse KHG emissiooni suurust taimestiku põhjal enne taastamist, taastamise ajal ja pärast taastamist. Saadud hinnanguid kalibreeritakse otseste KHG mõõtmistulemustega. Taastamine loetakse edukaks, kui meetmete rakendamise tulemusel KHG emissioon väheneb.

Teadlikkuse tõstmine

Üheks LIFE Peat Restore eesmärgiks on tõsta inimeste teadlikkust looduslike soode tähtsusest inimtekkeliste kliimamuutuste mahendamisel ja soode kuivendamise ebasoodsaist tagajärgedest.

LIFE Peat Restore olulise sõnumina rõhutatakse, et soode kaitsmine on kulutõhus meede Pariisi Kliimakokkuleppega püstitatud kasvuhoonegaaside emissiooni vähendamise eesmärke saavutamisel.

EL LIFE Programmi toetused soode taastamiseks

LIFE 2014–2020 programm on jaotatud kaheks suureks alaprogrammiks – keskkond ja kliimameede. Kliimameede toetab projekte, mille eesmärk on kliimamuutuste leevendamine, kliimamuutustega kohanemine või kliimaalane juhtimine ja teave. LIFE programmi asutamisest saadik 1992. aastal on rahastatud üle 300 projekti, mille eesmärk on soo-elupaikade kaitse ja taastamine. EL LIFE kliimameetmest toetatakse Projekti LIFE Peat Restore LIFE 15/CCM/DE/000138 üle 3,5 miljoni euroga.

www.life-peat-restore.eu

CC-BY-SA 2018, NABU-Bundesverband, Esikaane foto: Leonas Jarašius, tagakaane foto: Mara Pakalne

Turba koht on soos

EL LIFE programmi kliimameetme allprogrammi projekt LIFE Peat Restore 2016 – 2021

Turba koht on soos

Turvas maailmas

Soo areng

Sood ja kliima

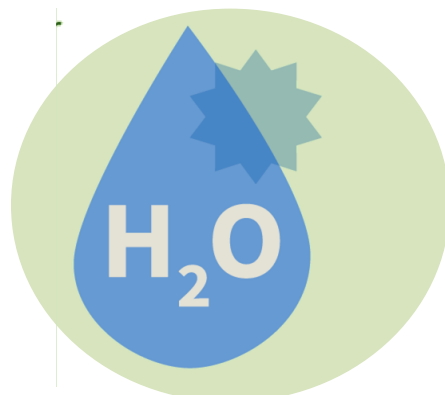
Sood on olulised kliimamuutuste mahendajad. Inimtegevusest põhjustatud soode ja soostunud maade degradeerumine majanduslike vajaduste rahuldamiseks – peamiselt kuivendamine põllumajanduseks, metsanduseks ja turba kaevandamiseks, vähendab soode süsiniku sidumise ja hoidmise võimet. Toimub põhimõtteline muutus – degradeerumise tagajärjel muutuvad sood kui olulised süsiniku sidujad kasvuhoonegaaside allikaks.

Soode tähtsus

Sood leevendavad inimtekkelisi kliimamuutusi

Looduslike soode ja soostunud maade turbas on kaks korda enam orgaanilist ainet kui kogu maailma metsade maapealses osas kokku. Kuivendamise järel paiskub turbas seotud süsinik süsihappegaasina (CO₂) atmosfääri ja aitab kaasa globaalsele kliima soojenemisele.

Turvas puhastab põhjaveid

Sootaimed seovad õhu ja sademete kaudu tulnud saasteained endasse. Hiljem ladestuvad surnud taimeosad turbasse koos neis olevate saasteainetega ja põhjaveid jõuab puhtam vesi.

Sood ja soostunud maad vähendavad üleujutusi

Turvas imab endasse sademete vett, (turba veesisaldus võib olla 95-98% kuivainest). See vähendab piirkonnas üleujutuste ulatust ja sügavust.

Väärtuslikud elupaigad

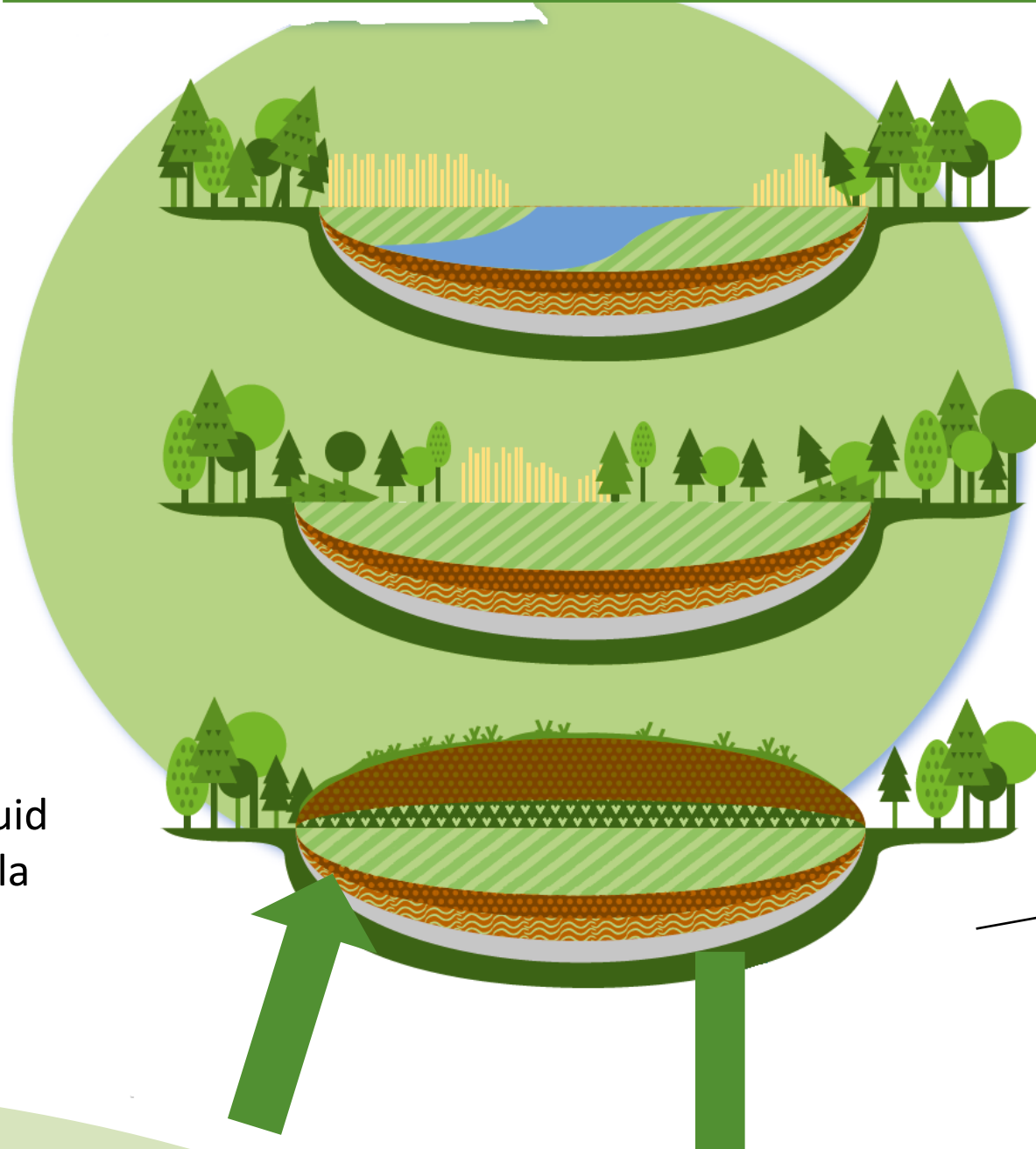
Sood on paljudele haruldastele taime- ja loomaliikidele ainsaks elupaigaks, rändlindudele puhkamis- ja toitumisalaks.

3 % maismaa pindalast

30 % mulla süsinikust

Sood katavad vaid 3% maismaast, kuid nende turbas on hoiul ligi 30% mulla süsinikust.

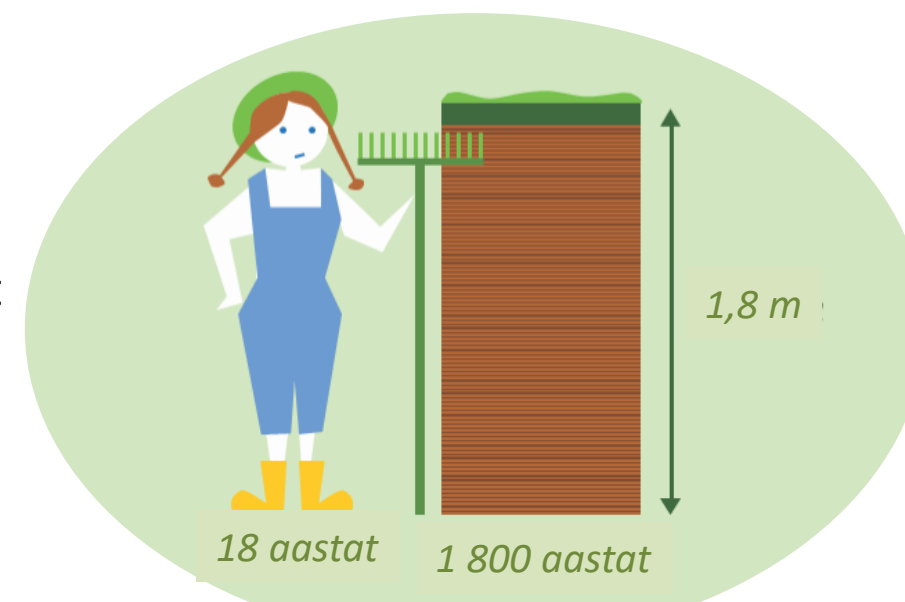

Põhjaveest ja sademeteveest toituvad **madalsood** paiknevad nõgudes – luhtadel, orgudes ja kinnikasvanud järvede kohal. Surnud taimeosad ei lagune täielikult vaid kuhjuvad veega küllastunud pinnases. Uute taimevarise kihtide all surutakse alumised kihid kokku ja moodustub turvas.

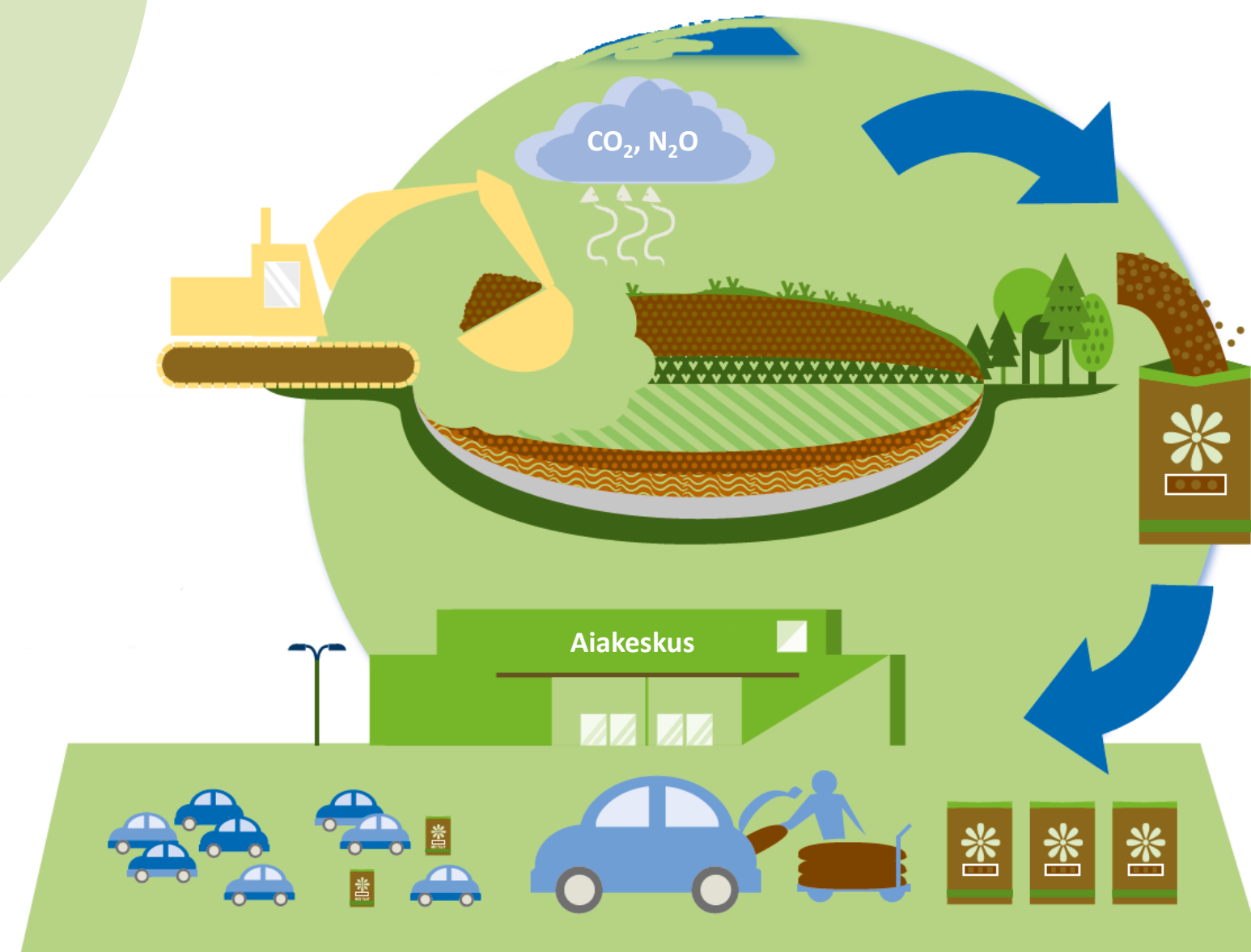
Siirdesoo on üleminekujärk madalsoo ja kõrgsoo ehk raba vahel. Madalsoo kõrgemaks kasvamisel tema seotus põhjaveelise toitega väheneb, samas suureneb toitainetevaese sademetevee osa. Nii lisanduvad väiksema toitainetenõudlusega ehk raba taimeliigid.

Turbakihi jätkuval kasvamisel taimede juured enam toitaineterohke põhjaveeni ei ulatu, ning siirdesoo saab turbasammalde elupaik ehk **raba**. Turba ladestumisel kasvavad sood kõrgemaks.

Turbakihi juurdekasv on keskmiselt 1 mm aastas. Kaevandamisest täielikult taastumiseks võib sool kuluda sajandeid.

Turbatoodete peidetud hind

Iga kord, kui ostame oma aeda turbast kasvusubstraati, meenutame, et selle hinnas ei sisaldu kogu tootmisega ühiskonnale ja keskkonnale tekitatud kahju. Kahjud maksavad kinni maksumaksjad.

Aga kes maksab kinni elamiskõlbliku kliima, puhastab põhjavee ja kaitseb meie kodusid üleujutuste eest siis, kui jääme ilma soodeta?

